

quæ, cum lex data fuit Adamo, necdum erat; atque hæc probabilitates haud poterant latere primos parentes omnigena scientia instructos. 2º. SAUL 1. Reg. 15. formalis ac gravis peccati reum se fecit, quamvis probabiliter putaret se non transgredi præceptum Domini de delendo Amalec, dum vivum servaret Regem Agag ad magnificentiam triumphi, quædam pecora ad immolandum, et nonnulla pretiosa in stipendia militum. 3º. Culpatur ROBOAM 3. Reg. 12. quod spreto seniorum consilio secutus sit consilium juvenum; et tamen istud consilium habuit absque dubio aliquam probabilitatem: non enim erant juvenes tam ætate quam consilio, utpote coætanei Roboami, qui fuit 41. annorum, cum regnare cœpisset; ergo. Sic fere ad litteram Mercurus et Billuart.

Respondent PROBABILISTÆ: 1º. Primi parentes omnigena scientia instructi erant; ergo sciebant legem illam *pœnalem* obligare in conscientia, maxime cum fuerit divina; solum autem de humanis movetur dubium inter auctores: et quid demum indignum magis illo primævo statu, quam talis ignorantia? Posse DEUM rem levem graviter prohibere, docet lex Mosaica; quod autem hodie id non fiat, in gratiam infirmæ naturæ fit: si tamen fieret, DEUS auxilii gratiæ specialibus naturæ infirmitatem sublevaret. Noverat ADAM se transgressione legis fore mortis reum, et id ipsum ADAM, vel DEUS ipse intimavit EVÆ quæ confessa est serpenti Gen. 3. 3. *De fructu ligni, quod est in medio paradisi, præcepit nobis DEUS, ne comederemus*; mirum ergo, quod Mercurus Adæ et EVÆ illam probabilitatem attribuat.

2º. Ecce non *probabilius* id putaret SAUL, cui totus populus consenserat? Probabile non stat cum certitudine opposita; certum autem fuit 1. Reg. 15. 3. Dei mandatum de Amalec ad internecionem delendo; non ergo locum habuit benigna interpretatio, sicut in legibus ECCL. v. g. de lacticiniorum esu, item ratione prægnantium, senum etc., cum hæc non ita sint claræ, individuales ac determinatæ ad personam, locum, tempus. Quod simile præceptum Exod. 19. habeatur, etc. 17. per vocem ambiguam *Zaker*, quæ *masculum* æque ac *memoriam* denotat, a DEO exprimatur, nil facit ad probabilitatem, quia oretenus datum est a Samuele, quia punctis hebraicis longissimo post tempore subjectis, per traditionem sensum vocis SAUL habuit, et quia masculus fuit Agag, cui SAUL pepercit: neque hoc attulit SAUL a Samuele objurgatus in: sui excusationem, sed voluntatem populi, et ignavum timorem. Potuit facile ac debuit SAUL Samuelem adhibere interpretem; id quod in dubio juris requirit Probabilismus; male ergo apud SIXTUM SEN. quidam JUDÆI (non Rabbini, quos cum illis perperam confundit) eum excusant a peccato, cum ipse SAUL diceret, *peccavi*, quippe ut populo placerem, ut cupiditati indulgerem, violando præceptum Domini.

3º. Male secutus est ROBOAM consilium juniorum, qui licet ætate maturi et numero plures, tamen responderunt *ut juvenes* 2. Paral. 10. 10., proinde spectatum tam secundum se, quam relate ad consilium seniorum erat improbabile, imo stultum, crudele et noxium Regi: quid enim stolidum magis, quam responso tam duro exasperare populum alias liberum, et penes quem erat facultas sibi Reges eligendi? imminutionem autem *Vectigalium*, quæ sub ultima tempora SALOMONIS nimis aucta fuerant, jure potuit expectare populus: præsentissimum insuper periculum fuit, ne populus inique vexatus a ROBOAMO descisceret, regnumque deferret JERÓBOAMO, jam pridem

intento omni occasione struendi sibi regnum: demum *bona fides*, quæ hic gratis supponitur, malum imminens avertere non poterat, sicut eadem relate ad DEUM ab omni peccato operantem excusat.

245. V. Dicunt PROBABILIORISTÆ: 1º. Poterat excusari probabilis OZÆ pietas, extendentis manum ad arcam DEI, ne caderet; at percussus a Deo cecidit ipse. 2º. Num. 22. 12. BALAAM etsi mandatum a Deo accepisset, *noli ire cum eis, neque maledicas populo*, tamen rursus a Rege Moabitarum invitatus non acquievit, donec quancumque permissionem eundi cum legatis a Deo obtineret; verum ab asina tandem meliora edoctus resipuit: ita Probabilistæ, quia contra obligationem legis probabilis existentis quodcumque sibi dictamen formant, ut suæ cupiditati indulgeant, instruendi et ipsi ab asina Balaami. 3º. Juxta Probabilistas licet se conformare aliorum sententiæ probabilis, quamvis meam illi oppositam judicem esse probabilioris; ergo licuit etiam PILATO se conformare judicio populi et Pontificum, itaque se potuit excusare. Hæc Berti et Billuart.

Respondent PROBABILISTÆ: 1º. Nec Oza sacerdos erat, nec quia paululum declinaverant boves et arca, periculum lapsus erat: si fuit periculum, sacerdotes advocandi erant; egit ergo, teste S. SCRIPTURA, ex præcipitantia et inconsulto zelo, quod utrumque vera probabilitas recusat: uti vero Oza egit temere, ita fortassis et etiam, qui ex illius facto Probabilismum impugnant, quod factum æque imputari Probabiliorismo potest.

2º. Asina BALAAMI si non jocosum, certe amaritiam sapit: neutrum probatur Probabilistis, cum nec jocosum argumento pondus addat, nec acerbitas scriptorem commendat. Præceptum 1º. non eundi et maledicendi Israelitis erat clarum et certum, 2º. fuit mera permissio a Deo subirato facta; non ergo potuit vera probabilitas stare cum certitudine opposita: præterea malo fine elegit iter BALAAM ex avaritia et cupiditate auri ac honorum, quos affectus malignos omnino excludit Probabilismus.

3º. PILATUS habuit de CHRISTI innocentia tum *privatam* Matth. 27. 18. et 19., tum *publicam* Luc. 23. 4.... 15.... 22. secundum allegata et probata certissimam *scientiam*; judex etiam juxta Probabilistas debet favere reo et sequi probabilioris, nec potest condemnare nisi certum sit crimen, nec alterius tribunalis sequi judicium potest, sed suum, si ab inferiori ad superius fiat appellatio: atqui Pilatus fuit judex, crimen in Christo non fuit ostensum, facta ad eum appellatio; ergo.

§ IV.

Momenta sententiæ Probabilis et Probabilioris ex SS. PATRIBUS.

246. I. Dicunt PROBABILIORISTÆ: S. GREG. NAZ. orat. 27. ait: *Atque plerisque secus videtur, inquit; quid vero mea interest, qui rei veritatem magis curo, imo solum curo: hoc enim me vel condemnaverit, vel absolverit.* S. BASIL. in Psal. 61. stateram, qua utamur ad discrimen boni et mali, docet liberum arbitrium ratione directum, non opiniones hominum, de quibus scriptum est: *Mendaces filii hominum in stateris*; ergo non licet sequi auctoritatem extrinsecam. S. CHRYSOST. hom. 13. in 2. ep. ad Cor. ait: *Vulgi opiniones ne*

circumferamus, sed res ipsas expendamus; quomodo enim non absurdum, propter pecunias aliis non credere, sed ipsas numerare et supputare, pro rebus autem amplioribus aliorum sententiam sequi simpliciter, præsertim cum habeamus acutissimam trutinam divinarum legum assertionem. Addit Billuart ex hom. 44. in Matth. oportet circumire populum omnes DD., et inquirere, ubi sincera veritas Christi venundatur, et ubi corrupta. Hom. 7. c. 2. in ep. ad Coloss. verbis PAULI: *Ne quis vos decipiat secundum traditionem hominum, subjungit advertit CHRYSOSTOMUS: Hoc autem, ut nemo vos decipiat in probabili sermone; ergo SS. PP. reprobant Probabilismum.*

Respondent PROBABILISTÆ: 1º. S. GREG. ait curandam esse veritatem, si certa et aperta est, et quæstio nostra est de casu, quo veritas certo non cognoscitur: loquitur autem de suis obtrektoribus, qui ambitionis eum insimulabant ad insulas Constantinopolitanas, atque se propriæ conscientiæ fretum testimonio non curare judicia hominum: denique si verba rigide accipias, erit curanda veritas, relicta etiam communissima et probabilissima sententia, id quod favet Rigoristis.

2º. Etiam Probabilioristæ requirunt auctoritatem extrinsecam. Probabilioristæ reipsa sequuntur liberum arbitrium ratione, h. e. iudicio moraliter certo determinatum; si vero illa ratio debet esse *speculative certa*, hæc neque in Probabiliorismo datur.

3º. Textus prior S. CHRYSOSTOMI stricte sumptus videtur exigere ipsam rei veritatem, et ne probabilius iudicium hominum admittere: mens S. Doctoris est, res a nobis agendas, non esse præcise iudicio aliorum relinquendas, sed adhibendam a nobis ipsis sufficientem diligentiam, quam et Probabilistæ requirunt. Exemplum quod affert, est de iis, quæ non pendent a iudicio hominum, sed ex re ipsa, v. g. an pecunia sit valida, justa, vel non, quæ si debitam materiam non habet, per meum quodecumque iudicium non fit bona, sicut actio alia moralis: loqui autem videtur de illo errore *vulgi*, quo divites pauperibus feliciores censentur, quamvis toties æternum vae illis Veritas intentaverit.

Alter textus non est CHRYSOSTOMI, sed cujusdam Ariani, qui vel auctor, vel certe corruptor erat illius operis imperfecti, cui plures inspersæ hæreses v. g. Spiritum S. esse ministrum Filii, animam baptismo aquæ non sanctificari etc.; sermo autem est de inquirenda fide, ut patet ex subjunctis: *Et omnium confessiones cognoscere, et veriorem eligere: sed in fidei inquisitione agitur de aliquo necessario necessitate medii, ubi nec probabile, nec probabilius quidquam juvat. Neque subsistit paritas de vestimento, cujus bonitas a meo iudicio etiam probabilissimo non dependet. In tertio loco non PAULUS subjungit, nec CHRYSOSTOMUS memorat illa verba, nec legit Vulgata, in probabili sermone, sed in sublimitate sermonum; CHRYSOSTOMUS allegato utroque textu PAULI ait: Tunc postea subjungit reprehensionem, et dicit, nemo ergo vos iudicet in cibo aut potu.*

247. II. Dicunt PROBABILIORISTÆ: S. AUG. L. 3. cont. Academicos c. 46. refellit hoc eorum principium: *Cum agit quisque, quod ei videtur probabile, nec errat, nec peccat; et hom. 41. inter 50. ait: Ecce dat tibi securitatem procurator: quid sibi prodest, si paterfamilias non acceptet?... securitatem tibi procurator dedit, nihil valet securitas procuratoris; ergo nihil prodest, erratur et peccatur, si probabilem sequamur.* 2º. L. 1. de Bapt. cont. Donat.

c. 3. et 5. illud adstruit axioma; *In his, quæ pertinent ad salutem, tene certum, dimitte incertum.* 3º. L. de Doctr. Christ. c. 8. pro discernendis et admittendis Scripturis Canonicis statuit, præferendam esse sententiam quæ habet plures et graviore auctoritates; ergo a fortiori in agendis, ubi est periculum majus. 4º. Epist. 154. ait: *Si quis putaverit bonum esse, quod malum est, et fecerit hoc putando, utique peccat; ergo a fortiori, qui fecerit quod putat esse malum.*

*Respondent PROBABILISTÆ: 1º. Differunt Academicæ a Probabilistis quoad hæc illorum axiomata, non dari veritatem apertam, sed in puteo latere; omnia in hoc mundo esse incerta et dubia; quod verisimile apparet in actione teneri posse, at sine mentis assensu: nam Probabilistis datur veritas naturalis et supernaturalis, certitudo evidens in naturalibus et infallibilis in rebus fidei, datur assensus et adhesio mentis ad multa vel ceu vera, vel ceu probabilia, probabiliora, probabilissima; ac demum non sufficit ipsis quæcumque veri apparentia et vaga probabilitas, sed vera, certa et theologica requiritur, non quidem ut regula, sed ut suppositum quo nititur dictamen ultimum moraliter certum. Differunt quoad sequelas, quæ sunt, non esse discrimen inter honestum et inhonestum, et quilibet posse esse honestum; nihil posse esse improbabile, cum nulla detur certitudo; licere cum dubio practico, et ex quavis veri apparentia agere; quæ omnia negant Probabilistæ. Differunt quoad systema Academicorum, quod in eo erat, nos non debere esse sollicitos in veritate indaganda, quæ inveniri non potest, cum omnia sint incerta, sed ubi vel minima adsit species veri aut honesti, id licere; Probabilistæ autem requirunt absolute diligentem inquisitionem veritatis, et hæc non detecta, inquisitionem rationum et auctorum gravium, simulque immunitatem ab omni opposita certitudine; nullo igitur jure Probabilismus Academicus cum Scholastico comparatur. In hom. 41. cit. demonstrat AUGUSTINUS impiis non respicientibus æternas a Deo pœnas decretas esse, quæ cum de fide certæ sint, non utique illa vox procuratoris: *Vive, quomodo vis, dominus te non perdet*, ab iis securitatem præstare valet.*

2º. L. 1. cont. Donat. affert casum de Baptismo et hom. 41. inter 50. alium de Pœnitentia; atque in utroque tenet axioma: *tene certum*, h. e. baptizare potius in Ecclesia Catholica, quam apud Donatistas, et noli differre pœnitentiam; *dimitte incertum*, quia securus non est a peccato, qui a Donatistis baptismum suscipit, neque securus vadit, qui suam pœnitentiam ad extremum differt; agitur itaque de necessariis necessitate medii ad salutem, quæ cum potius rem ipsam, scilicet Sacramenti necessitatem respiciant, nec probabilissimum sufficit, sed tutum requiritur. In nostra materia non tenet, quia probabilius non est certum, utpote adjunctam habens formidinem; et licet certum sit eum, qui sequitur probabiliorum, non peccare, incertum tamen est dari obligationem sequendi; sicut licet sequens tutiorem non peccet, tamen sententia inducens obligationem non est tutior. Sane Aug. si ubique præscripsisset sequi certum et tutius, licet oppositum sit probabilius aut probabilissimum, Tutiorista fuisset rigidissimus; igitur regulam duntaxat posuit pro iis, quæ pertinent ad salutem, ceu media absolute necessaria, maxime cum sententia Catholicorum tam certa erat, ut Donatarum sententiæ plane nulla esset probabilitas.

3º. S. AUG. ipse in aliis materiis hoc principium non tenet, cum dicat,

quod a Deo inspiratis quidem semper reverentiam habeat, credatque, sed non aliis, nisi ratione persuadeatur: agit hic de probanda TRADITIONE circa libros canonicos, ubi PATRES et ECCLESIA non se habent instar auctorum, sed instar *testium*; sicque bene ait, debere credi Traditionem, ubi testes conspiciant: si secus intelligas; ergo majorem auctoritatem sequi oportebit, non attentis rationibus intrinsicis, quod nec ipsi Probabilioristae admittunt.

4°. PROBABILISTAE non putant esse malum, dum partem, quam ob graves rationes eligunt, sequuntur: nam iudicio vel absoluto vel modali adherent ei quod sequuntur, et iudicio moraliter certo sese ultimo determinant, non obstante majori probabilitate quam facile solvunt; neque *probabilius* iudicant verum, sed id, quod sequuntur, verum dicunt.

248. III. Dicunt PROBABILIORISTAE: S. BERN. L. de præc. et disp. c. 14. n° 35. ait: *Ut interior oculus vere sit simplex, duo illi esse arbitror necessaria, charitatem in intentione, et in electione veritatem.* Ibid. n° 40. *Sive itaque malum putēs bonum quod forte agis, sive bonum malum quod operaris, utrumque peccatum est.* S. LEO in ep. ad Rust. docet, *ut in his, quæ vel dubia fuerint aut obscura, id noverimus sequendum, quod nec præceptis Evangelii contrarium, nec decretis SS. Patrum inveniatur adversum.* S. BONAV. Tom. 2. opusc. de progr. Relig. processu. 5. c. 12. *Dubia interpretatio præcepti, ait, est periculosa, sicut pons semi-putridus: voluntas bona plana via, regia et secura debet incedere, relictis dubietatum diverticulis, quasi suspectis latronum semitis.* ALEX. ALEN- SIS, S. Bonaventuræ magister, in Summa p. 2. p. 112. de Ign. cas. 8. *Queritur, inquit, de illo qui dubitat de aliquo contractu; utrum sit Simoniacus, necne, ex eo quod quidam auctores dicunt esse Simoniacum, et quidam negant; quid ergo sit factururus, cum ignoret? Respondetur ei, abstinendum esse ab hoc contractu, ne se committat discrimini; melius est enim, ut incidat in damnum temporale, quam spirituale:* atqui hæc omnia pugnant cum sententia probabili; ergo.

Respondent PROBABILISTAE: 1°. Textus prior probat adversus Probabilioristas: nam qui sequitur probabilius, si falsitas subsit, non habet oculum *simplicem ac veritatem*: qui sequitur probabilem, non credit id, quod sequitur, esse falsum, et alterum verum; seivit namque rationes probabiliores, et cum falsa sæpe sint probabiliora veris, iudicat simpliciter id, quod sequitur, verum esse: addit Billuart, *in quantum potest*, sed non probat: si textus uterque, ut jacet, sumitur, probat errorem etiam invincibilem non excusare.

2°. S. LEO stat pro nostra sententia, in qua ostenditur, quod lex speculative dubia practice sit nulla; neque verus Probabilista ullus sequitur aliquid contrarium Scripturæ, SS. Patribus, aut Traditioni, quæ certitudinem quamdam faciunt: potest sententia duntaxat probabilis habere pro se tum SS. Patres, tum S. Scripturam, etsi non clarissimam, et nihilominus altera ex aliis rationibus esse probabilior, cujus etiam argumenta ex Scriptura et Patribus desumpta facile illa solvit.

3°. Distinguitur dubium ab opinione, ibidemque loquitur S. BONAV. de præcepto claro, contra quod affertur interpretatio dubia, quæ legem de possessione non deturbat; patet ex contextu quem omisit Billuart, ubi dicitur, quod, sicut secularis damnatur ob fornicationem, sic Professor ob religionem, si sciverit, quod in regula præcipitur, quæ regula est certa: affert exemplum EVÆ, cui præceptum erat clarum, et interpretatio serpentis dubia.

4° ALEN- SIS loquitur de dubio *practico*, prout contextus probat, quem studio videtur omisisse Billuart: *Hoc est, in malum minus*; ubi vero tale dubium est, versatur quasi in statu perplexo, ubi minus malum eligendum est. Eodem modo explicandus est SCOTUS, nimirum de *practice* dubitante, ac negligente ea quæ ad salutem pertinent.

249. IV. Dicunt PROBABILIORISTAE: S. THOMAS Quodl. 8. a. 13. item 9. a. 15. ad questionem: an peccatum sit habere plures præbendas, non conjunctas cum cura animarum? varia ponit principia, quæ Probabilismo neutiquam favent: nimirum hanc quæstionem ambiguam esse, spectando jus sive naturale sive positivum, multa tolerari quæ dum ad iudicium ducuntur reprobantur, illud semper esse malum quod agitur contra legem, neque excusari per hoc, quod est secundum conscientiam, peccare illum qui plures habet præbendas; si contra opinionem magistrorum communem agit, quia agit contra legem Dei etc. S. ANTONIN. p. 1. tit. 3. c. 10. §. 10. docet, in dubio peccati mortalis, sublato dubio, adhærendum esse opinioni alicujus Doctoris ex rationibus, quæ sint *magis probabiles*, quam pro parte opposita... item in dubio forandam esse sibi conscientiam et credulitatem de eo, quod credit tanquam de *probabili* parte; ergo.

Respondent PROBABILISTAE: 1°. S. THOMAS stare pro nostra sententia, liquet ex alibi dictis: multa in cit. quodl. sat clara sunt, quæ Probabilismo non officiant, aliqua vero obscuriora, et neque hæc ad mentem D. THOMÆ rite intellecta Probabilistis adversantur: docet autem, quod pluralitas beneficiorum, licet ex natura sua difformitatem quamdam involvat, tamen possit honestari per certas rationes, ut sunt, necessitas vel utilitas ECCLESIAE, quæ ubi adsunt, opus non est et dispensatione quæ ad jus naturæ non pertinet: circa jus positivum fere idem decidit ita ut, nisi accedant rationes, ea beneficiorum simultas fieri minime possit, quam ibi comparat cum percussione et occisione hominis, quæ *per se* illicita, duntaxat in malefactore sit licita: cæterum intelligi debet, ut ait S. ANTONIN., *de his, ubi manifeste patet ex SCRIPTURA, vel ECCLESIAE determinatione, quod sit contra legem, et non de illis, ubi non apparet, alias sibi contradiceret in eodem libro.* Loquitur ibidem de dubio *practico*, quo quis putat, ex eo quod intrinsicam rationem oppositam non habeat, se contra communem magistrorum sententiam retinere eas præbendas posse; non de *speculativo*, quod etiam in probabiliore sententia esse potest quoad dictamen saltem directum, licet quoad reflexum habeatur certitudo adhesionis, non infallibilitatis, quia hanc qui habet, non inducitur in dubitationem, de qua ibidem sermo est D. THOMÆ. Ad dubium *practicum* non requiruntur principia reflexa, sed sufficit non adesse iudicium certum sive ex directis, sive ex reflexis rationibus. Cætera, quæ ex D. THOMÆ affert Billuart, nihil evincunt, quia non spectant ad operantem, sed ad sententiam *in se* spectatam.

2°. S. ANTONIN. requirit rationes *magis probabiles* reflexas vel directas: non enim exprimit probabilius directum, statimque addit: *talis enim non operatur in dubio peccati mortalis, sed secundum opinionem probabilem*; et regula 7^a (ponit autem hic 4^{am}.) declarat, quod, dum adest diversitas opinionum, possimus sequi partem benigniorem secundum *ἐπιβουλήν*: dicit ibidem, libere sequi nos posse quamcumque opinionem, si modo hæc tria

habeat, ut non sit contra Scripturam et definitionem Ecclesiæ, ut eligat aliquam partem et non maneat dubius, ut formet sibi conscientiam, sive dictamen ultimum certum, deinde tò *probabilius* non est sumendum strictè, quia SS. PP. sæpe exprimunt positivum per comparativum; v. g. *video mèliora*, et *deteriora sequor*; nec ante exortam hanc de probabili et probabiliiori sententia controversiam ita vocibus inhærebant. In contextu, quem fere mutilavit Billuart, requirit *notabiles* Doctores, non vero notabiliores; ergo sicut non requirit opinionem extrinsece, ita nec intrinsece probabiliorem; sed præcise vult, ut non sit contra expressam Scripturam vel definitionem Ecclesiæ.

Ibidem affert casum de confessario, quem dicit *sequi posse sententiam sui pœnitentis fundatam in consilio peritorum (non peritiorum)*; et de quibus *ex vita probabile est (non dicit probabilius) quod non consulant, nisi bene*. Loco cit. ait: *Eligere viam tutiorem, consilii est, non præcepti*; agit autem de materia præcepti. Ad quæstionem de *Montibus Piëtatis* suo tempore agitatam respondit: *Quod autem probantes esse illicitum, asserant esse tutius sequendum, hoc verum est de honesto et meritù majoritate*; non ergo de præcepto.

Demum ibidem dicit: *Ex responsis, quæ videntur data ab ALBERTO M., habetur, quod frater simplex, aut quilibet homo cum salute potest sequi in consiliis quamcumque opinionem voluerit, dummodo Doctoris magni opinionem sequatur*; hæc assertio habet duplicem auctoritatem ALBERTI M., et S. ANTONINI: nec solum loquitur de illiterato, sed de quovis homine, et per Doctorem magnum juxta Joannem Nider coævum S. ANTONINO non intelligitur Doctor Ecclesiæ, sed alius peritus; falsum etiam est, quod fiat homini, qui consulit Doctorem, per hoc *probabilior*, quia pari jure dicam quod fiat moraliter certa, sicut de materia *fidei* dictum est, ubi iudicium requiritur certum, sed pro rudibus sufficit certitudo respectiva.

250. *Observe* SS. PATRIBUS Billuart subnectit antiquos TT. plures, quorum sententias non repugnare Probabilismo discas tum ex Probabilismo geometricè demonstrato an. 1747. a Minorita Italo, tum ex appendice in Theol. Moral. P. LA CROIX a P. ZACHARIA S. J. an. 1753. Romæ editis. Anton. Corduba circa ortum Probabilismi scripsit, ut ait Billuart, tutiorem esse tenendam, et in hoc DD. omnes consentiunt; verum hoc citatur ex *Ethica Amoris* Romæ. in Gallia et ubique rejecta, quam scripsit Henricus a S. Ignatio aperte Jansenianus: in hoc autem consentiunt omnes DD. non quod debeamus tutiorem vel probabiliorem sequi, sed quod sequens probabiliorem, maxime si doctus non sit, uti Corduba prob. 4^a dicit, excusetur per ignorantiam invincibilem. Vasquez de S. THOMA et Henrico dicit, quod videantur consentire Probabilistis, de Cajetano et Armilia, quod sint TUTORISTÆ, de Navarro et Soto, quod loquantur solum de Probabiliorismo tenendo in causa *judicis, medici* etc., S. Antonin., Cordub., Adrian., Conrad., Scotum, Majorem et plures alios allegat ceu Probabilioristas, quod tamen negat Suarez. Falsum est, quod Vasquez unum Medinam citet pro sententia probabili, cum T. 1. in 1. 2. disp. 62. c. 4. n. 14. dicat: *Veram igitur existimo sententiam, quam sequitur MEDINA, quæque jam in scholis et ante communis fuit*; cum ergo annis 20. post Medinam ita scribens dicat jam tum et ante communem fuisse

sententiam Medinæ; necesse non erat plures auctores addere. Sane si Probabiliorismus fuisset antea communis, plures se Probabilismo opposuissent, neque tot viri diversissimorum ingeniorum in uno fere momento conspicerent in idem principium ratione Probabilismi.

§ V.

Momenta sententiæ Probabilis et Probabilioris ex RATIONE THEOLOGICA.

251. I. *Dicunt* PROBABILIORISTÆ: 1°. Opinio non manet probabilis, si concurrat cum probabiliore: opinio probabilis est, quæ nititur solido fundamento, et ad assensum ab homine gravi obtinendum apto: atqui talis non est minus probabilis, quia ad hanc requiritur, ut ejus fundamenta non modo non superentur a contrariis, sed et contrariorum vim elidant, quod probabiliiori, non vero minus probabili convenit. 2°. Ex minus probabili operans judicat suam actionem esse malam: nam actionem esse malam judicat, qui judicat suam sententiam falsam: sed qui oppositam videt probabiliorem, suam judicat falsam, cum probabiliorem judicet veram; ergo. 3°. Sententia Probabilistarum repugnat in terminis, quia repugnat approbari a mente opinionem quam revera improbat: sed qui dicit opinionem esse minus probabilem, eam revera improbat et rejicit, cum mens ei non possit acquiescere; ergo. Ita Tournely.

Respondent PROBABILISTÆ: 1°. Vera probabilitas consistit in eo, quod pro se habeat motiva *gravia*, quod contra se nihil *certi* habeat, quod argumenta contraria *probabiliter* solvat, quæ conveniunt etiam minus probabili in concursu probabilioris. Sententia licet probabilior essentialiter incerta est, ut patet ex definitione Probabilis; ergo non elidit probabilitatem sententiæ probabilis oppositæ, cum hæc habeat rationem gravem: alioquin opiniones probabilioribus oppositæ forent improbables, et assensus illis præstitus temerarius, quod dici non potest, quia SS. PP. AUG. et HIER., Scholarum magistri et Scholæ celebres assentiuntur, et assensi fuerant opinionibus, quarum oppositæ defendebantur ab aliis tanquam *probabiliores*; imo neque D. THOMAS, BONAV., Scotus et alii Scholarum principes, neque integræ jam Scholæ possent dicere suam sententiam probabiliorem, aliam vero adhuc probabilem; uti v. g. teste Ilung communissima docet, advocatum posse patrocinari causæ minus probabili contra probabiliorem etc.

2°. Nec minus, nec magis probabile connectitur absolute cum falsitate, sed utrumque cum veritate saltem apparenter, cum habeat speciem veritatis aptam movere ad assensum prudentem ob motivum grave; quamvis ergo major sit connexio apparens cum veritate in magis, quam in minus probabili, tamen minus probabile non potest dici connexum cum falsitate; hinc quam male confundatur minus probabile cum falso aut magis falso, patet ex hoc syllogismo: Omne minus probabile est magis falsum et minus verum, probabilius autem est minus falsum et magis verum: sed juxta omnes TT. et Ph. *plura falsa sunt probabiliora veris*; ergo plura falsa sunt magis vera, et multa vera sunt magis falsa; ergo falsum est, omne probabilius esse magis verum, et minus probabile esse magis falsum minusque verum. Præterea Probabilistæ dum opinantur adherendo suæ parti, partem